

Ціна: 30 центів.

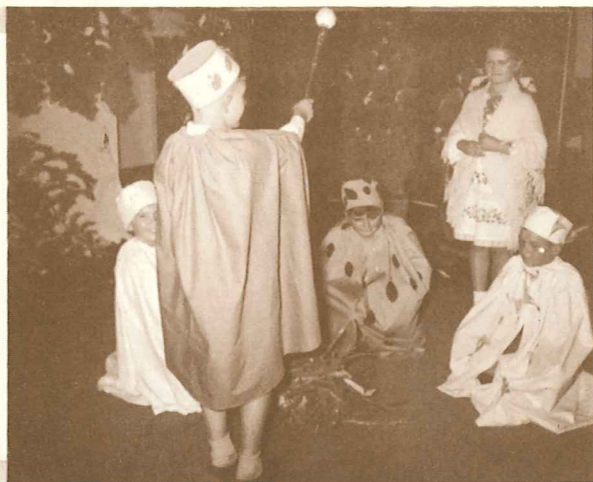
СОНЯШНИК

РІК I.

ЖОВТЕНЬ — 1956 — OCTOBER

Ч. 10

Учителька рідної школи в Кенберрі (Австралія) Лідія Петрушевська написала п'єсу-казку "Орися", яку виставили на сцені учні її школи.

На фотках: Угорі — дві сцени з вистави, внизу — учасники вистави, які всі читають "Соняшник", як і всі учні цієї школи.

Фото: І. Святківський.

ІВАН ФРАНКО

У ДОЛИНІ СЕЛО ЛЕЖИТЬ

*У долині село лежить,
Понад селом туман дрижить,
А на горбі край села
Стоїть кузня немала.*

*А в тій кузні коваль клепле,
А в коваля серце тепле,
А він клепле та й співа,
Всіх до кузні іззива:*

*«Ходіть, люди, з хат, із поля!
Тут кується краща доля.
Ходіть, люди, порану,
Вибивайтеся з туману!»*

ІВАН ФРАНКО

КАМЕНЯРІ

Я бачив дивний сон. Немов передо мною
Безмірна та пуста і дика площина.
А я, прикований ланцем залізним, стою
Під височенною гранітною скалою,
А далі тисячі таких самих, як я.

У кожного чоло життя і жаль порили,
І в оці кожного горить любові жар,
І руки в кожного ланці, мов гадь, обвили,
І плечі кожного додолу ся схилили,
Бо давить всіх один страшний якийсь тягар.

У кожного в руках тяжкий залізний молот.
І голос сильний нам згори, як грім, гримить:
«Лупайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносить і труд, і спрагу, й голод,
Бо вам призначено скалу сесю розбити».

І всі ми, як один, підняли вгору руки,
І тисяч молотів о камінь загуло,
І в тисячні боки розприскалися штуки
Та відривки скали; ми з силою розпуки
Раз по раз гримали о кам'яне чоло.

Мов водопаду рев, мов битви гук кривавий,
Так наші молоти гриміли раз у раз;
І п'ядь за п'ядею ми місця здобували;
Хоч не одного там калічили ті скали,
Ми далі йшли, ніщо не спинювало нас.

І кождий з нас те знав, що слави нам не буде,
Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд,
Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,
Як ми проб'єм її та вирівняєм всюди,
Як наші кості тут під нею зогниють.

Та слави людської зовсім ми не бажали,
Бо не герої ми і не богатири.
Ні, ми невольники, хоч добровільно взяли
На себе пута. Ми рабами волі стали:
На шляху поступу ми лиш каменярі.

І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт,
Що кров'ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець, і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ.

І знали ми, що там далеко десь у світі,
Який ми кинули для праці, поту й пут,
За нами сльози ллють мами, жінки і діти,
Що други й недруги, гнівнії та сердиті,
І нас, і намір наш, і діло те кленуть.

Ми знали се, і в нас не раз душа боліла,
І серце рвалося, і груди жаль стискав;
Та сльози, ані жаль, ні біль пекучий тіла,
Ані прокляття нас не відтягли від діла,
І молота ніхто із рук не випускав.

Отак ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті!
Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі,
І щастя всіх прийде по наших аж кістках.

1878

СТОЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ФРАНКА

Іван Франко народився сто років тому (27 серпня 1856 року) в с. Нагуєвичах (тепер переіменовано на село Іван Франко), Дрогобицького повіту в південно-західній Україні.

Народився Іван Франко в родині сільського коваля Якова Франка. До кузні його батька завжди приходили люди і малий Іван уже змалку бачив їх горе, а підрісши, зрозумів, що український народ, поневолений у Австро-Угорській та в Російській імперіях, мусить бути визволений. Він знав, що тільки в своїй державі наші люди житимуть щасливо.

У всіх своїх творах Іван Франко закликав наш народ до болю, закликав визволитись і будувати власну державу.

Іван Франко написав багато творів, в тім числі й чимало для дітей, яких він дуже любив. У цьому числі ми друкуємо дві його поезії. Пізніше надрукуємо ще його казки.

Помер Іван Франко 28 травня 1916 року. Поховали його у старовинному українському місті Львові.

В цьому році українці цілого світу вшановують сторіччя з дня народження Івана Франка.

Р е д а к ц і я

СВЯТА

ПОКРОВА

ПОКРОВА — УКРАЇНСЬКЕ СВЯТО

Українці дуже шанують свято Покрови Пресвятої Богородиці. Щороку 14 жовтня це свято відзначаємо майже нарівні з Різдом і Великоднем.

По багатьох містах і селах колись були церкви, що мали ім'я Святої Покрови. По цих містах і селах в цей день відбувалися великі ярмарки. На ярмарки селяни приводили продавати худобу, привозили птицю, зерно та городину. Тут же купували собі все потрібне на зиму: одяг, взуття та різні господарські речі.

Зранку всі йшли до церкви, а потім ярмаркували. Пізніше йшли до своїх родичів та знайомих на храмовий обід. Вітали один одного з великим святом, кажучи: "Будьте здорові з Святою Покровою!" За обідом згадували різні старовинні та новіші події, співали пісень, веселились.

Особливо шанували Святу Покрову дівчата. Коли дівчина хотіла вийти заміж, то вона молилась: "Свята Покровонько, покрий мою головоньку!" Мати Божа вислухувала ці щирі молитви і від Покрови по всій Україні відбувались цілу осінь бучні весілля. Весілля тягнулись аж до Пилипівки.

Так було аж поки безбожна комуністична влада не запанувала в Україні. Ця влада поруйнувала всі церкви. Вона не дозволяє людям молитись. Вона відібрала від людей землю і все їх добро та завела нову кріпаччину.

ЯК ВИНИКЛО СВЯТО ПОКРОВИ?

Усі християнські народи шанують Матір Божу, як покровительку всіх знедолених та покривджених. Є в Україні стара легенда, що Пресвята Богородиця, бачучи людські муки, ублагала свого Сина Ісуса Христа відпустити її з неба на землю, щоб помагати людям.

У старих книгах записано, що в чотирнадцятому столітті по Христі Богородиця врятувала від нападу невірних сарацинів християнське місто Царгород (тепер — Стамбул у Туреччині). Мешканці міста, не маючи сили відбити військо невірних, щиро молились до Пресвятої Богородиці. Вони просили заступитися за них, допомогти відбити ворога.

Богородиця почула їх молитви. Вона показалася на небі, оточена янголами, і простерла над Царгородом свої шати, покрила його святим Своїм Покровом. Побачивши Богоматір і янголів, християни з великою силою вдарили на ворога. Сарацини, налякавшись дивним видом, почали втікати. Місто було врятовано. Мешканці Царгороду в молитвах дякували Пресвятій Діві за рятунок.

З того часу й почали святкувати день Святої Покрови. Особливо його святкують в Україні.

ПРЕСВЯТА БОГОРОДИЦЯ — ЗАСТУПНИЦЯ УКРАЇНИ

Ніхто так не шанує Божу Матір, як українці. І Вона, Божа Мати, завжди помагає нашому народові.

Є в Україні на Волині старий, старий православний Почаївський монастир, у якому є й Чудотворний Образ Божої Матері. На той монастир у 1607 році напали татари. Ігумен монастиря Іов Залізо щиро молився і Мати Божа заступилася за монастир — татари його не здобули, а мусіли втікати.

У 1675 році знову на Почаївський монастир напали турки й татари. Було їх дуже багато, а оборонців монастиря зовсім мало. Тоді ігумен монастиря Йосип Добромирський і всі

ченці та оборонці монастиря щиро молились перед Чудотворним Образом Божої Матері. Божа Мати почула їх молитву. Вона з'явилася над монастирем разом з преподобним Іовом Залізом. Святі янголи в білосніжних одягах їх оточували. Мати Божа вдруге зробила чудо, щоб урятувати українців: кулі і стріли, які випускали турки й татари на монастир, верталися назад і вбивали не українців, а самих же турків та татар...

Турки й татари перелякались і з страхом повтікали. Ця подія оспівана в народніх піснях та думках. В одній із них про цю подію сказано так:

Ой вийшла, вийшла та Божая Мати,
На хресті вона стала:
Кулі вертала, турків вбивала,
Монастир врятувала!

Це одна з найкращих українських пісень. Її й досі співають українці по всьому світі.

МАТИ БОЖА — ПОКРОВИТЕЛЬКА НАШОГО ВІЙСЬКА

Найбільше шанують Матір Божу наші вояки. Ще з давніх давен українські вояки вважають її своєю заступницею. На Запорізькій Січі була церква імені Святої Покрови. Зберігся старий козацький образ Святої Покрови. На тому образі Мати Божа з Святим Покровом у руках намальована над хмарами. Ліворуч від неї стоїть Архистратиг Михаїл з щитом і мечем у руках. Праворуч — Микола Чудотворець з Євангелією. А внизу — сивоусі козаки, що побожно поскладали руки і моляться до Божої Матері, щоб заступилась за Україну, допомогла їм оборонити православну віру християнську.

На козацьких прапорах часто малювали образ Покрови Пресвятої Богородиці. І Вона завжди помагала нашим воякам.

СВЯТУ ПОКРОВУ ШАНУЮТЬ І СЬОГОДНІ

Військо Української Народньої Республіки, борючись з безбожною Москвою, також на своїх прапорах малювало образ Святої Покрови. Ще й тепер в українському Воєнно-Історичному музеї в Торонті є такий прапор Першого січового ім. гетьмана Петра Дорошенка полку.

Коли в час останньої війни створено Українську Повстанську Армію, яка боролась проти німців і росіян, то на прапорах УПА теж часто малювали образ Святої Покрови. День Святої Покрови — став днем роковин УПА.

Святу Покрову шанують усі українці: і православні, і католики. Це велике всеукраїнське свято.

НАРОДНЯ ПРИКАЗКА:

На Покрову зими не лай і кожуха не ховай!

Грицько БОЙКО

Малюнки Л. КАПІТАНА

СОНЕЧКО ЛИШАЄТЬСЯ

Біля сонечка, вгорі,
Плавала хмаринка.
Проти сонечка, в дворі,
Бавилась Яринка.
Враз хмаринка біла
Сонечко закрила,

І Яринка засмутилась,
Губоньки скривила...
Не журись, Яринко,
Не навів хмаринка.
Хмарка розпливається,
Сонечко ж лишається.

„КОБЗАР”

Погожого осіннього ранку однією з вулиць Дрогобича, що вела до центра міста, ішов невеличкий на зріст хлопчик. Був він у старенькому приношеному кошуку — бунді, в чобітках. З-під повстяного капелюшка стріхою звисав на сірі очі світлорудий чуб. Хлопчик радісно посміхався.

Це був Іван Франко, учень дрогобицької гімназії. А радів він тому, що тримав у руках книжку, яку давно вже мріяв прочитати. “Кобзар” — називалась книжка. Написав її син кріпака, українець Тарас Шевченко.

Ніколи ще жодна книга так не захоплювала Франка.

Коли Йосько Галицький, сусід і вірний друг Івана, дізнався про “Кобзаря”, він кілька днів просив показати і йому цю чудесну книгу. Та Іван не наслідуювався принести її в гімназію. Адже молодшим гімназістам “Кобзаря” не дозволяли читати. Сьогодні Франко нарешті зважився. Дуже вже просив його Йосько.

Прийшовши в гімназію, Іван швидко поклав книжки під лавку, засунув “Кобзаря” за поясок і вийшов у коридор. Гімназисти бігали, перечіпали один одного, гралися в “малу купу”, борюкалися на підлозі, здіймаючи куряву.

Раптом хтось грубо штовхнув Івана у спину. Хлопець оглянувся. Перед ним стояв Юзек, товстий випещений здоровило, син управителя міського банку.

— Пощо штовхаєшся? — запитав Іван.

— Або що? Мене штурхнули!

— Треба вважати.

— Зась, хлопе, щоб я тобі вважав.

Франко сердито зміряв його поглядом, але змовчав і відійшов. Не любив він цього Юзека. Та й ніхто не любив його. Підлий був цей панич. Набріхував на учнів, підлещувався до вчителів.

Та от з'явився Йосько і, побачивши Франка, чемно привітався.

— Маєш? — запитав поглядом чорних очей.

— Ну певно! — кивнув головою Іван. — Ходімо в сад, покажу.

Хлопці вийшли надвір, пролізли крізь виламаний отвір у паркані і подалися в гімназичний сад.

Був кінець жовтня. З дерев спадало пожовкле листя і товстим шаром вкривало землю, шелестіло під ногами.

— Тут, — сказав Франко, зупинившись за стовбуром товстої гіллястої яблуні.

Ще раз для певності озирнувшись, Іван витяг з-під пояска “Кобзар”. Йосько, трохи розчарований, схопив книжку в руки. Він думав, що це велика, в товстій позолоченій оправі книга. А воно навпаки — проста, невеличка та ще й пошарпана. Йосько сказав про це Франкові. Той посміхнувся.

— А я думаю, що не тим книжка славна, що в дорогій оправі, — сказав він, — а тим, як ладно в ній написано.

Йосько перегорнув палітурку.

— “Причинна”, — прочитав він.

— Реве та стогне Дніпр широкий,

Сердитий вітер завива...

— Ти диви! — здивувався Йосько. — По-нашому написано, по-українському!

— А я ж говорив тобі, — з гордістю відказав Франко. —
Це — “Причинна”, а там далі “Перебендя”, “Катерина”,
“Сон”, — пояснював він товаришеві.

— Мов та чапля довгонога,
скаче, бадьориться, —

це так про царицю написано.

— Йой, Іване, — злякано глянув на нього Йосько, —
чи ж можна так?

— Можна, — заспокоїв друга Франко, — Шевченко правду писав. От за це й не любили його пани і російський цар. Засилали вони Шевченка десь далеко, аж в Оренбурзькі степи. Немає там ні дерева, ні трави, лише піски сипучі.

Хлопці так захопилися книжкою, що й не помітили, як позаду них, тихо підкравшись, зупинився Юзек. Та Франко раптом оглянувся.

— Юзек! — скрикнув здивовано і водночас злякано.

Йосько блискавично закрити книгу і сховав за пазуху.

— Ти чого тут? — крикнув він до Юзека.

Той зірвався з місця і щодуху помчав до гімназії. Йосько було кинувся за ним, але Іван зупинив товариша.

— Най біжить. Розглядай далі.

Учитель Свидницький зайшов у класу поспішним кроком і, не відповівши на привітання учнів, мов укопаний, зупинився біля столу. Кляса завмерла. Гострий, пронизливий погляд учителя не віщував нічого доброго. Свидницький був найжорстокішим серед учителів гімназії, бив за найменшу провину, і гімназисти ненавиділи й боялися його.

— Франко! Галицький! — прогрімів учитель.

Хлопці підвелися. Глянувши на них з першої лавки, Юзек зіщулювався і втупив очі в книгу.

— То як називається тота книга, яку ви щойно читали в саду? — в'їдливо запитав Свидницький.

— “Кобзар” Тараса Шевченка, прошу пана професора, — відповів, намагаючись бути спокійним, Франко, хоч по всьому було видно, що він хвилювався, бо знав: Юзек уже встиг набрехати, і це так даром не пройде.

— Он як! — здивовано сказав господар класу і, потерши свої довгі руки, пройшовся по кімнаті. — “Кобзар” значить! Умгу! А що ви про цесаря і цесареву говорили?

Франко непомітно смикнув Галицького за рукав, подавши цим знак мовчати: він говоритиме сам.

— Ніц, — так же спокійно, як і вперше, сказав у відповідь. — Тільки так, як у книзі написано.

Учителя це вивело з рівноваги. Він підбіг до хлопців і, схопивши їх руками за вуха, з силою стукнув головою об голову.

Іван і Йосько скривились від болю, але промовчали.

— Цензор*! — крикнув Свидницький. — Книги їхні сюди!

Цензор, здоровий кремезний гімназист Трухляк, подав книги Франка і Галицького вчителю і завмер біля столу. Учитель переглянув їх, знайшов “Кобзаря”, кинув його на стіл.

— Рано ще вам, шмаркачі, за такі книги братися! — знову накинувся на хлопців — З вас мало шкільних книг, то ви — паскудні читати? Про цісаря недобре говорити? Задуже вчені стали, хлопське кодрло! Чому в сад забралися?

Друзі мовчали. Секунду в клясі панувала мертва тиша.

— Цензор! Різок! Зараз ми провчимо їх, лайдаків! — заревів Свидницький. Франко займав у клясі другу льокацію*, але учитель не зважав на це. Цензор Трухляк миттю подав Свидницькому пучок вільхових різок, що завжди лежали напоготові біля таблиці, і почалося катування.

Першим били Франка. Трухляк тримав голову хлопця між ногами, а другий помічник тримав його за ноги. Свидницький зі смаком шмагав різками по голій спині.

— Оце тобі, щоб у сад не смів бігати! Оце тобі, щоб знав, як з професором говорити! — примовляв Свидницький за кожним ударом. — Оце тобі паскудні книжки читати! Оце тобі про цісаря говорити! Пам'ятай, хлопе, пам'ятай!

Скінчивши бити, він звелів Франкові йти на місце. Іван підвівся, але не втримався на ногах і упав. Сльози заливали йому лице.

— Що? Тяжко на ногах триматись? — засміявся вчитель. — Ніц, воно пройде, хлопчику, — і став бити Йоська.

...Притримуючи один одного під руки, Франко і Галицький останніми після закінчення лекцій вийшли з гімназії.

Боліло побите тіло, але Іван намагався тримати себе бадьоро. Серце його шалено билося і, здавалося, от-от розірветься від образи і гніву. Хлопець розумів, що не за відвідування саду побив його і Йоська Свидницький, а ось за цю чудесну, правдиву книгу, яка вчить ненавидіти ворогів і закликає боротися проти них.

Та хіба могли заборонити Франкові читати Шевченкові вірші такі нікчемні вчителі, як Свидницький? Іван таки знайшов „Кобзаря“. Він читав його вечорами й ранками, в колі

друзів і насамоті. “Кобзар” став для нього джерелом, з якого він пив свіжу цілющу воду. Тоді ж, у гімназії, Франко вивчив “Кобзаря” від початку й до кінця напам’ять. Ця книга допомогла йому в майбутньому стати великим поетом.

- * Цензор — старший учень у класі, помічник учителя.
- * Друга льокація — друге місце у навчанні.

Галина ЧОРНОБИЦЬКА

ОСІННІ ДОЩІ

Невдоволена дощем
Оля мовила з плачем:
— Доки дощ цей буде лити?
Намочив останні квіти,
На грядки хоч не ходи:
Всюди повно там води.
І холодний вітер віє.
Тепле сонечко не гріє,
Не сміється вже давно.
А поглянеш у вікно —
На шибках патьоки сірі.
Лле без краю і без міри...
Утекли пташки із саду.
І така бере досада,
Цілий день дощить... дощить...
Обізвалися куці:
— Потребуємо дощів!

Клен промовив молодий:
— Потребуємо води:
Без води нам не рости.
Хай спадає дощ густий,
Хай дає у ґрунт вологу.
Корінь мій міцний, розлогий
Буде ту вологу пити,
Як повернеться весна,
Тепла, соняшна, ясна.
Я тоді розкину віти,
Прилетять пташки до мене...

Оля каже:

— Любий клене!

Я того не знала й досі.
Ви, дерева і кущі,
Потребуєте дощів?
То нехай ця сіра осінь
Наливає ще і ще
Ґрунт для вас рясним дощем.
Потім землю вкриє сніг —
Відпочиньте уві сні,
Доки прийдуть навесні
Дні веселі і ясні.

ШИШКАР

У зимовий день на сонці
Птах щебече на сосонці:
— Цок-цок-цок! Цік-цік-цік!
Може, вас мороз припік?

Це шишкар червонобурий,
Не буває він похмурий,
Все доводить він комусь:
— Я морозу не боюсь!

Там, де гілка пелехата,
Шишкарєва тепла хата.
Хай там хуга, сніговій —
В ній сиди, яечка грій.

У гніздечку шишкарїха,
А шишкар співає стиха.
Чом журитися пташкам?
Ліку ж тут нема шишкам!

І шишкар літає в лісі,
Носить їсти шишкарїсі.
— Цік-цік-цік! Цок-цок-цок!
От і вивели діток!..

Носять їм з шишок зернятка,
Підрастають шишкарята
І зацокають ось-ось:
— Холодів не боїмось!

Марія Пригара

ПРО КНИЖКУ

Книжка скаржилась Мар'яні:
— Я у тебе не в пошані.
Звідкіля це на мені
Плями сині та масні?

Подивися, от сторінка:
Намальована хатинка,
Під хатинкою — маля,
І написано: «Це я».

А за дві сторінки далі —
Різні звірі небували:
Сині, жовті та рябі,
Що й не снилися тобі.

Люди скажуть: — Ой, чия ти?!
Як тебе тепер читати?
Скільки ми читали книг,
А не бачили таких!

На цьому фоті показано групу учнів музичної школи пані Тарнавської в Мельбурні, Австралія.

Фото: І. Святківський.

„СОНЯШНИК”, ілюстрований місячник для дітей.

Редактор — Петро Волиняк

Передплата на рік: Канада — 3.00 дол., США — 3.50 дол. Австралія й Англія — 20 шилінгів, інші країни — рівновартість 3.00 доларів.

Передплату і все листування слати на адресу:

**“NOWI DNI”, Box 452, Term. “A”
Toronto, Ont., Canada.**